

KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE MUHAFAZAKÂR EĞİLİMLER VE TÜRK TOPLUMUNDA MUHAFAZAKÂRLIK ALGISI¹

CONSERVATIVE TENDENCIES IN INTERPERSONAL COMMUNICATION AND THE PERCEPTION OF CONSERVATISM IN TURKISH SOCIETY

Emel POYRAZ¹, Mevlana ÇAKIRAL²

¹ Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

² Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İlişkiler Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Öz: Kişilerarası iletişimde; taraflar arasındaki ilişkinin yönünü, içeriğini, derinliğini ve boyutunu etkileyen birçok unsur vardır. Kişilerin görüş ve kanaatlerinin davranış, tutum ve iletişim becerisi üzerindeki etkileri dikkate alındığında muhafazakâr tutumların da belirleyici bir rolü olduğu görülmektedir. Muhafazakâr eğilimler de kişilerarası iletişimde, arkadaşlık, sosyal çevre, eğlence gibi konularda belirleyici ve yönlendirici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Muhafazakârlık gibi bir konunun sadece siyasi ve ideolojik perspektiften değil, aynı zamanda muhafazakârlığın kişilerarası ilişkiler bağlamındaki etkisi ve belirleyici yönü de ele alınarak incelenmelidir. Dolayısıyla bu makalede sosyal ve siyasi hayatı etkileyen muhafazakârlığın gözlerden kaçan bu yönü irdelenecektir. İletişim disiplini içerisinde sistem kuramı bağlamında muhafazakârlığın kişilerarası ilişkilerdeki etkileri ele alınması gereken bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü konjonktürel olarak toplumun muhafazakârlaşması ve algılardaki değişimler, bazı değerlerin öne çıkması veya gerilemesi gibi toplumsal değişimlerde kişilerin veya grupların meşruiyet kazanma ve toplumsal onay isteği yıllara göre farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar içinde bulunan toplumun siyasi tutum ve davranışlardan ve zamanın ruhundan da etkilenmektedir. İşte çalışmamızda muhafazakârlığın kişilerarası ilişkilerdeki belirleyici ve yönlendirici etkisiyle beraber toplumsal değerler üzerindeki değişimi de incelenerek okuyucunun dikkatine sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muhafazakârlık Algısı, Kişilerarası İletişim, Meşruiyet, Sistem Kuramı.

Abstract: In interpersonal communication; there are many factors that affect the direction, the content, the size and the depth of the relationship between the individuals. When the effects of people's opinions and convictions on behavior, attitude and communication skills are considered, it can be seen that conservative attitude is also a determining role. Also, we come up with the conservative tendencies as determining and guiding elements regarding friendship, social environment and entertainment in interpersonal communication. A subject like conservatism should not be examined only in political and ideological perspectives but also in the way how it affects interpersonal relationships. Therefore, in this article the overlooked aspect of conservatism which also affects social and political life will be examined. In the context of the system theory within the discipline of communication, the effects of conservatism on interpersonal communication are the aspects that should be dealt. Because, as being cyclical, changes in society such as conservatism of the community and changes in perception, some prominent values or vice versa, the demand for legitimacy and social approval bear differences according to years. These differences can also be affected by the political attitudes and behaviors of the community and also by the spirit of the time. This study focusing on the determining and guiding effects of conservatism on interpersonal relationships together with its changing effect on social values will be presented to the attention of the reader.

Key Words: Perception of Conservatism, Interpersonal Communication, Legitimacy, System Theory

Doi: 10.17361/UHIVE.2015711141

- (1) Sorumlu Yazar: Barış Mevlana ÇAKIRAL, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İlişkiler Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi İstanbul / Türkiye mevlanacakiral@yandex.com Geliş Tarihi / Received: 23.02.2015 Kabul Tarihi / Accepted: 21.06.2015 Makalenin Türü: Type of article (Literatür Araştırması – Derleme / Literature Review) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None “Etik Kurul Raporu Yok – None of Ethics Committee”

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Giriş

Tarihsel süreç içerisinde liberalizmle birlikte 19. yüzyıl Kıta Avrupa'sında yaşanan ideolojik çatışmaların bir sonucu olarak gündeme gelen muhafazakârlık kavramı; modernitenin akıl, toplum ve siyaset anlayışına muhalefet ederek gelişme göstermiş bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramın doğuşu da Avrupa kaynaklı olup, kendine has yapısal özellikleri içerisinde barındırmaktadır. Sözlük anlamı; korumak, ihtiyatlı olmak, devam ettirmek gibi anlamlara tekabül eden muhafazakârlık kavramının algısı ise Avrupalı çağdaşlarının aksine Türkiye'de farklılaşabilmektedir. Türk toplumunda daha çok; gericilik, dincilik, tutucu olmak, geleneğe sarılmak gibi pejoratif bir anlam alanını işgal eden muhafazakârlık kavramı Avrupa'daki algısı ve anlamından farklı bir şekilde algılanmaktadır.

Muhafazakârlık kavramı, kökü Latince olan “consarve” kelimesinden türetilmiştir. Muhafaza etme, koruma, sahip çıkma anlamlarına gelen muhafazakârlık kavramının ilk olarak ortaya çıktığı yer ve anavatanı Fransa'dır. 1818'de Fransa'da çıkarılan yerel bir gazetenin ismi “Muhafazakâr” olarak adlandırılmıştı. Daha sonra İngiltere'de 1832'de “Tories” partisi yerine “Muhafazakâr Parti” adıyla bir parti kurulmuştur. Muhafazakâr kavramı İngiltere'den sonra tüm Avrupa'da da yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Böylece muhafazakârlık zamanla sosyal ve siyasi doktrin hüviyetini kazanmıştır (Beneton, 1991:7). Muhafazakârlık her ne kadar geleneğe yaslanıp

modernizmi hedef tahtasına koysa da nihayetinde diğer çağdaşı ideolojiler gibi modernizmin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı Mannheim, muhafazakârlığı “bilinçli hale gelmiş gelenekçilik” olarak tanımlar (Duman, 2010: 131).

Çağdaş bir tutum olarak Batı'da reform karşısında ortaya çıkmış olan muhafazakârlığın gelişimi ve farklı ideolojilerle olan yeni ilişki biçimi hızlı bir şekilde yaşanmıştır. Her ne kadar muhafazakarlık dendiği zaman sağ cenahtaki bir kulvar akla gelse de aslında muhafazakarlık bir çok modelden de beslenen bir ideolojiden bahsedilebilir. (Quinton, 1995: 250).

Muhafazakârlık düşüncesi Batı kaynaklı olması nedeniyle doğal olarak Türk düşünce tarihi üzerinde de etkili olmuştur. Başka bir ifade ile adeta yüksek basınç Batı muhafazakârlığı, alçak basınç Türkiye muhafazakârlığı üzerinde belirleyici ve şekillendirici etkisi olduğu söylenmektedir. Çağdaşlarının aksine Türkiye'de muhafazakâr düşünce; Batı Avrupa veya Amerika deneyiminde görüldüğü gibi toplumsal devrimlerin ve sınıfsal çatışmaların sonuçlarına karşı politik ve ideolojik düzeyde verilen tepkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Türkiye'de muhafazakarlık, geç Osmanlı döneminde başlayan ve erken Cumhuriyet döneminde devam eden modernleşme ve Batılılaşma hareketlerine karşı kültürel düzeyde verilen pragmatik tepkilerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte, Türk muhafazakârlığının siyasi ve felsefi, tarihi ve sosyal temelleri gelişmediği gibi, bir siyasi

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

pratik olarak da yeterince gelişmemiştir. Daha çok milliyetçi ideolojiye ve Türk-İslam sentezine eklenerek karma bir kimliğe bürünmüştür (Duman, 2010: 140).

Ayrıca, kendi temel argümanları bakımından muhafazakârlık tek bir bakış açısıyla ve boyutuyla karşımıza çıkmaz. Çünkü muhafazakârlık düşüncesi, kendi geleneği ve değerlerini önemseydiğinden her ülke için özgün bir muhafazakârlık fikri ortaya çıkmaktadır. Bu noktada Türk muhafazakârlığı da Batı muhafazakârlık örneğinden farklılaşmaktadır (Akıncı, 2012: 90).

Muhafazakârlık kişisel düşünce ve fikirlerin yansıması olan davranış ve tutumlar üzerinde belirleyici ve şekillendirici etkisi olması nedeniyle bireyin sosyal tercihleri üzerinde de etkileri olmaktadır. Gerek arkadaş tercihleri, gerek evlilik ve diğer sosyal yaşantılar dikkate alındığında muhafazakâr düşünceye sahip bireylerin muhafazakâr eğilimle hareket ettikleri dikkat çekmektedir. Bu makale; muhafazakârlığın Türk toplumu üzerindeki yansımaları ve bıraktığı etkiyi sistem kuramı temelinde kişilerarası ilişkiler bağlamında ele almaya çalışacaktır.

Kişilerarası İletişim Kavramı

Multidisipliner bir alanı işgal eden kişilerarası iletişim; sosyal bilimlerde sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, iletişim gibi bilim dallarının inceleme alanı içerisinde yer almaktadır. Sosyoloji perspektifinden kişilerarası iletişim; sosyal kurallar, normlar, roller açısından ele alınırken, psikoloji

perspektifinden ise, kişilerarası iletişimde bulunan kişilerin psikolojik özellikleri, sağlık durumları, bilişsel ve duygusal yapıları üzerine odaklanıldığı görülmektedir. İletişim perspektifinden önemli bir yer işgal eden kişilerarası iletişim, insan iletişimini kapsamakta, tüm özellikleri ile etkileşimde bulunan insan zaman süreci içinde gelişen ve değişen ilişkileri ve bu ilişkilerin sonuçları açısından ele alınmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2011: 49).

Kişilerarası iletişim, kişilerarası “Interpersonal” sözcüğü Latince kökenli bir sözcük olup “kişiler arasında” anlamına gelmekte, İngilizcede “between persons” anlamında kullanılmaktadır. İletişim sözcüğü paylaşmak anlamına gelen Latince kökenli “commnicare” ve İngilizce “communication” sözcükleri ile ifade edilmektedir. Bu sözcüklere dayanarak ortaya çıkan kişilerarası iletişim “interpersonal communication” iki kişi arasında isteyerek/ istemeden gelişen ilişkilerin, kişisel olmayandan kişisel olana doğru hareket etmesi ile bir kişinin diğerini daha iyi tanımaya başladığı, işlevsel paylaşımların değişimi anlamına gelmektedir. Bu tanıma göre kişilerarası iletişim hem niyet edilerek hem de niyet edilmeden de gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2011: 49-50). Buna rağmen niyet kavramı önemli ve belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kişilerarası iletişim yalın olarak, en az iki kişi arasında anlamları paylaşma süreci olarak tanımlanmaktadır. *Journal of Communication* dergisinde insan iletişiminin 15 farklı tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan biri de; kişi-

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

lerarası iletişim, bireyler ya da küçük gruplar arasında, karşılıklı güvene dayanan ve ilişkiler ağı oluşturan, bilgi ve duyguların paylaşılmasını amaçlayan, genellikle çift yönlü, sözlü ve sözsüz etkileşim süreci şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kişilerarası iletişim, iki ya da daha fazla kişi ile sözlü ya da sözsüz, simgesel etkileşim olarak tanımlandığında, simgesel ortamdaki nesnelere, yerlere, kişilere anlam verilmesidir. Bu durumda yorumda bulunmak ise; duyguları, düşünceleri, anıları iletmek için simgesel anlamı bilmeyi gerektirir (Gürüz ve Eğinli, 2011: 50).

Kişilerarası iletişim, iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen, kimsenin aracılık etmediği, kişilerarası ilişkilerin doğası gereği, karşılıklı olarak ilgi, samimiyet, açıklığın vurgulandığı, bir iletişim biçimidir. Bu noktada kişilerarası iletişim, insanlar arası iletişim “human communication” anlamında da kullanılmaktadır. Kişilerarası iletişim, her çevre içerisinde formal ya da informal biçimde kendiliğinden, doğal olarak, planlanmamış, serbest biçimde organize edilmiş, birçok zaman dilbilimsel temele dayanmayan biçimde gerçekleşen iletişimdir. Katz (1964) kişilerarası iletişimi, “*en yalın anlamı ile etkileşimin bir başka adıdır*” biçiminde tanımlamaktadır. İki ya da daha çok kişinin birbirinin sözel ya da sözsüz etkilerini karşılıklı göz önünde bulundurdıkları, karşılıklı veri işleme süreci ortaya çıktığında ise ilişkinin biçimlendiği ve bu başlayan, gelişen, büyüyen ilişkinin kişilerarası ilişki olarak tanımlandığı dikkat çekmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2011: 51).

Sistem kuramı bağlamında insan ilişkileri, toplumun değerlerinden ve beklentilerinden de etkilenir ve buna göre şekillenir. Zaman içinde bu değer ve beklentiler değişebileceği için ilişkiler de zaman içinde farklılıklar gösterebilir. Dolayısıyla sosyal psikologlar da bireyci ve kolektif değerlerin üzerinde hassasiyetle durmakta ve analizlerini buna göre yapmaktadırlar (Yavuzer, 2012: 76).

Literatürde konu ile ilgili yayınlarda; sosyal iletişim, sosyal etkileşim ve kişilerarası iletişim terimlerinin birbiri ile eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Kaynak ve alıcı arasında gerçekleşen tüm algılamaların iletişim olduğu, hem kaynak hem de alıcı bir organizma ise, bu iletişim şekline “sosyal iletişim” adı verildiği açıklanmaktadır. Sosyal iletişimde; kaynak ve alıcı arasında zaman ve mekân birliğinin bulunması ise hiçte şart görülmemektedir. Kaynak ve alıcı arasında zaman ve mekân birliğinin bulunması şartının aranması durumunda ise, bu iletişim şekline “sosyal etkileşim” adı verilmektedir. Bunun yanında iletişime taraf olan kişilerin geçmiş yaşantıları, yargıları ve tutumları, iletişim anındaki psikolojik özellikleri ne kadar birbirine benzer ise mesajları anlamlandırmaları o kadar yüksek olmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2011: 52). Ayrıca kişilerarası ilişkilerle ilgili yargılar ise bize ilişkilerin pozitif ya da negatif fonksiyonları hangi güçte sağladığı hakkında fikir vermektedir.

Diğer taraftan ilişkiler yalnızlık duygusunu azaltmaya da yardım eder (Yavuzer, 2012: 77). Kişilerarası ilişkiler, birbirine bağlı olan kişiler

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

arasındaki ilişkidir. Böyle bir ilişkide birinin davranışının öteki üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Kişisel olmayan ilişkilerde ise, bireyin sosyal veya kültürel rolü, etkileşimi yönlendirir ve kişiyi özel olarak etkileşime nasıl girileceğini belirleyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkar. Esasında bu durum bir bakıma sosyal verinin öneminden ziyade psikolojik verinin önemine işaret eder. En azından Batı kültürlerindehâkim olan anlayış budur. Doğu kültürlerinin önemli bir kısmında grup üyeliği, bireysel özelliklerin önüne geçmekte ve daha önemli bir konuma tekabül etmektedir. (Yavuzer, 2012: 76).

Kişilerarası İletişimde Muhafazakâr Eğilimler

Türkiye’de yapılan birçok araştırma; muhafazakârlık ve dindarlık arasındaki organik ilişkiye dikkat çekmektedir. Ortaya çıkan tabloda örneğin, 1999 ve 2006 (Çarkoğlu, Toprak, 2006) yıllarında yayımlanan ankete dayalı iki çalışmanın sonuçlarına göre; farklı olana mesafeli bakış açısı özellikle kendisini dindar olarak tanımlayanlar arasında oldukça belirgindir (Toprak, 2009a: 14). Bu belirgin farklılık kişiler arası iletişimi de etkilemekte, kişilerin iletişim kuracağı kişileri tercih etme noktasında kendine yakın gördüğü bireylere yönelmesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda; Kürt, Alevi, gayrimüslim, yabancı, eşcinsel vb. kimlikler “öteki” olarak en istenmeyen komşular arasında yer alırken eş, arkadaş, komşu, ticari ortaklık, alışveriş edilen bakkal, evin kime kiraya verileceği, kimin evinde kirada oturulacağı gibi tercihlerde karşı tarafın dindar olması dikkate

alınmaktadır. Dindarlık arttıkça lise çağındaki kızların erkeklerle aynı sınıfta eğitim almaları, birbirini tanımayan kadın ve erkeklerin şehirlerarası otobüslerde yan yana oturmaları gibi konularda muhafazakâr tutumların etkili olduğu görülmektedir (Toprak, 2009a: 14).

Muhafazakâr bireylerin sosyal yapı olarak bir arada durma eğilimlerinin olduğu da söylenebilir. Örneğin İstanbul gibi metropollerde semtlerin muhafazakâr veya daha seküler dünya görüşü benimseyenler şeklinde ayrıştığı algısı hızla yaygınlaşmaktadır. Mesela; Üsküdar ilçesinin daha muhafazakâr olduğu, buna karşın Nişantaşı semti veya Kadıköy’ün muhafazakâr eğilimlere uzak olduğu şeklindeki toplumsal algı da dikkat çekmektedir. Bireylerin yaşayacağı semt ve mahalleleri orada yaşayan insanların muhafazakâr tutumlarına göre belirlenmektedir. Doğal olarak muhafazakar hayat tarzları, yaşayış biçimleri ve tutumları da kişilerin iletişim kuracağı bireyleri tercih ederken etkili olduğunu görmekteyiz. Sonuçta ikna kuramlarının da altına çizdiği gibi; kişiler kendilerine benzeyen kişilere sempati duymaktadırlar.

Popüler anlamda muhafazakâr dünya görüşüne sahip bireylerin özellikle eğlence mekânları bağlamında sorun yaşadıkları da bilinmektedir. Muhafazakâr görüşe sahip olup eğlence merkezlerinde var olmak isteyen ancak lüks eğlence mekânlarının olduğu bölgelere sahip oldukları dünya görüşü nedeniyle giremeyen veya girdiği takdirde kendini rahat hissetmeyen bireylerin

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

doğal olarak kendileri gibi olan ve düşünen yerlere ihtiyaç duymaları kuracakları sosyal ilişkilerde türdeşliğe önem verdiklerinin kanıtı sayılabilmektedir. Muhafazakâr dünya görüşü olan bir kişinin bu konudaki ifadelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. “*Kuruçeşme, Ortaköy, Bebek hattı bizim giremediğimiz bir getto gibiydi. Muhafazakâr insanların alışkanlıklarını sürdürerek sosyalleşeceği ve bu sırada iyi servis alıp, güzel yemek yiyebileceği alkolsüz bir mekân yoktu. Oysa Reina’daki manzarayla o kalitede yemek muhafazakârların da hakkı*”¹ şeklindeki söylem dikkat çekicidir.

Muhafazakâr tutum benimseyen kişilerin herhangi bir şekilde sözel veya tutum bağlamında iletişim kurarken muhafazakâr tutumları önemsedikleri söylenebilir. Toprak’ın “*Türkiye’de Farklı Olmak*” adlı çalışmasında belirttiğine göre, minibüs ve otobüslerde başı açık kadınlara yer verilmediği, araçta başı açık yaşlı kadınlar varken bile erkeklerin başı kapalı genç kızlara yer vermeyi tercih ettikleri ve bu durumu Anadolu’nun birçok şehrinde gördüklerini belirtmektedir (Toprak, 2009a: 21). Toprak’ın ifade ettiği duruma tam katılmamakla beraber, muhafazakâr tutum içinde olanların birbirleriyle tercihen iletişim kurmak istedikleri kabul edilebilir. Muhafazakâr karşı cinsler arasında dini ve ahlaki kaygılar nedeniyle kolay iletişim kurulamasa da özellikle aynı cinsler arasında çok daha rahat ve kolay iletişim

kurulduğu düşünülmektedir. Toprak’ın görüşüne katılmadığımız nokta ise, bir genelleme yaparak yaşlı ve başı açık bayanlara yer vermeme eyleminin tüm muhafazakâr düşünceye sahip kişilerin özelliği gibi yansıtılıyor olmasıdır.

Diğer taraftan Akşit ve arkadaşlarının belirttiğine göre; muhafazakâr eğilimleri olanlar uyuşturucu madde kullananlar, çok içki içenler, eşcinseller, AIDS hastası olanlar, dinsizler, aşırı solcular, aşırı dindarlar gibi dışlanan veya aşırılıklar taşıyan kişilerle birlikte yaşamak, komşuluk yapmak istemedikleri şeklindedir (Akşit ve ark. 2012:508).

Düzenlenen sosyal etkinliklerde kalabalıklar eşleşirken herkesin tercih olarak kendine yakın gördüğü bireylere yaklaşma eğilimi, dindarın dindarla, dindar olarak görülmeenin de kendine yakın gördüğü kişilerle iletişim kurma çabası kişilerarası iletişime daha kolay geçileceği düşüncesini de oluşturabilmektedir.

Muhafazakâr düşüncenin cemaat yapısına yaptığı vurgu cemaat grubu içindeki iletişim faktörünü de açık ve canlı tutmaktadır. Türk muhafazakâr toplumunun da dini eğilimleri dikkate alındığında ve İslam dininin cemaat vurgusu, kişilerarası ilişkilere verdiği önemi göstermektedir. Cemaatlerin türdeş yapılar olması cemaatler içindeki kişilerarası ilişkinin daha rahat kurulmasını sağlayan bir zemin oluşturmaktadır. Bu noktada; Ebu Hureyre (ra)den naklen rivayet edilen bir hadis konunun anlaşılması açısından dikkat çekmektedir: “*İki kişi bir kişiden hayırlıdır. Üç kişi iki kişiden hayırlıdır.*

1 <http://www.haberturk.com/yasam/haber/863812-muhafazakâr-burjuvazinin-reinasi/28-09-2014>.

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Dört kişi üç kişiden hayırlıdır. Cemaat olmanız gerekir. Muhakkak ki, Allah'ın (yardım) eli cemaatle beraberdir. Allah, ümmetimi ancak hidayet üzere cem eder, toplar. Bilin ki, cemaatten uzak duran her kişi ateşe düşer" Kenzül Ummal.c.1. Hn.1025 (risaleforum.com). Hadisten de anlaşılacağı üzere muhafazakâr ve dinsel eğilimleri olan bireylerin kişilerarası ilişkiler kurma işlevini adeta ibadet olarak görme eğilimi taşıdıkları vurgulanmaktadır. Aynı görüş ve eyleme sahip kişilerin bir araya gelerek cemaat oluşturmaları ve bu yapının ise birbirleri ile daha rahat iletişim kurdukları düşünülebilir. Bu gibi yapıların içinde cemaatin düşünüş ve işleyişine aykırı kişilerin bulunması uzun vadede cemaat mensuplarını da rahatsız edeceği ve onları dışlayacağı düşünülebilir.

Bu bağlamda Bahattin Akşit ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada, %60 oranında bir çoğunluğun beraber ibadet yapmayı daha değerli gördükleri ortaya çıkmıştır (Akşit ve ark. 2012:502). Bu sonuca göre muhafazakâr düşünceye sahip olanların kişilerarası iletişim kurmaya daha yatkın olabilecekleri görüşü ortaya çıkmaktadır. Çünkü beraber ibadet yapma eğilimi bir arada olmayı, konuşmayı, birbirinden haberdar olmayı gerektirmektedir.

Yine Akşit ve arkadaşlarının belirttiğine göre, kişilerin çoğunluğu iş ilişkilerinde dindar olduklarını bildikleri kişilere daha çok güvendikleri, bir cemaate üye olmanın ise insanların iş ilişkilerini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır (Akşit ve ark. 2012:504).

Boğaziçi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hakan Yılmaz yönetiminde ve Açık Toplum Vakfı² ile 2012 tarihinde yaptıkları "Türkiye'de muhafazakârlık aile, cinsellik ve din" konulu çalışması, muhafazakâr bireylerin kişilerarası ilişki kurmadaki tercihlerini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışmada deneklere sorulan "Dostlarınızı ve arkadaşlarınızı seçerken dini inançlarını dikkate alırmısınız?" sorusuna 2006 yılında %68,5 oranında evet diye cevap verilirken bu oran 2012 yılında %70,1 olmuştur. Yine bu çalışmada deneklere sorulan "Evleneceğiniz kişiyi seçerken dini inançlarını dikkate alırmısınız?" sorusuna da 2006 yılında, % 80,3 evet cevabı verilirken bu oran 2012 yılında % 81,2'ye çıkmıştır.

Çalışmadanda anlaşılacağı üzere kişilerarası ilişki kurma eyleminde kişilerin kendi düşünce ve görüşlerine yakın olan kişileri tercih ettiği ortaya çıkmaktadır. Muhafazakâr düşünceye sahip bireylerin arkadaş seçimi muhafazakâr eğilime veya muhafazakâr düşünceye sahip kişilerden olması kişilerarası ilişkilerde muhafazakârlığın önemli olduğu sonucunu doğurmaktadır. Yine bahsi geçen araştırmaya göre, kişilerarası iletişim süreci olarak sayılabilecek evlilik eyleminde, muhafazakâr bireylerin tercih edeceği kişide muhafazakâr-dini eğilimler aradığı sonucu da muhafazakâr bireylerde kişilerarası iletişim noktasında dini eğilimlerin kimlikleri belirleyiciliği olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

2 <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/27-08-2014>

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

2007 yılında yapılan bir araştırmaya³ göre Türkiye’deki üniversite son sınıf öğrencileri arasında erkekler için, evlenilecek eşte aranacak kriterler arasında aynı dünya görüşünü paylaşıyor olması % 64,7 oranında iken kızlar için daha yüksek bir oranla “benimle aynı dünya görüşünü paylaşıyor olması” %74,8 olarak çıkmıştır.

Bu sonuçlardan anlaşılabacağı üzere; evlilik gibi temel bir konuda büyük bir oranı kişilerarası ilişki süreci olan bir yapıda, aynı dünya görüşünü paylaşıyor olmak büyük bir paya sahiptir. Yine aynı araştırmada üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirilmiş bir başka araştırmada katılımcılara “Evleneceğiniz şahsın sizinle aynı dinden olması önemli midir?” diye sorulmuştur. Alınan cevaplara göre eşlerin aynı dinden olması önemlidir diyen erkekler % 68,8 iken; kız öğrencilerde bu oran % 70,6’dır. Görüldüğü üzere erkek öğrencilere göre çok az bir farkla kızlar din faktörünü daha önemli görmektedir.

AydınAdnan Menderes Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden Prof. Dr. Kayhan Delibaş ve Araştırma Görevlisi Serdar Ünal, İzmir ve Konya’da kendisicumhuriyetçi-laik, ortada ve muhafazakâr-dindar olarak tanımlayan kesimlere yönelik yaptıkları bilimsel araştırmayı, “Türkiye’de Seküler ve Dini Hayat Tarzlarına Dayalı Toplumsal

ve Siyasal Kutuplaşmalar” adıyla 7. Ulusal Sosyoloji Kongresi’nde sunmuşlardı. Bu araştırmada kişiler arası tercihler ile ilgili kendisini cumhuriyetçi-laik, ortada ve muhafazakâr-dindar olarak tanımlayan kişilere, birbirleri hakkında ne düşündükleri, hayat tarzına müdahale endişesi ve birbirleriyle ilişkileri hakkında sorular sorulmuştu. Araştırmada; cumhuriyetçi-laik kesimin % 77,8’i dindar biriyle evlenmek istemediğini, çocuğunun da evlenmesini kabul edemeyeceğini söylemesi dikkat çekicidir. Muhafazakâr-dindar kesimde ise, bu oran daha çok yükselmekte “Dindar olmayan biriyle evlenebilirim veya çocuğumun evlenmesini kabul ederim” seçeneğine % 91,7 ile “hayır” demesi önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴

Bu bağlamda; kişilerarası ilişkilerde bireylerin farklılıktan ziyade aynı düşünüş ve aynı eylem birlikteliğinin içinde olmasının belirleyici bir unsur olduğu görülmektedir. Bireylerin farklı konularda farklı düşüncelere sahip olması ortak alanın daralması anlamına geleceğinden kişiler birçok konuda sınırlı eylem içinde olabilirler. Örneğin eğlence konularında farklı görüşleri olan bireylerin aynı ortamda eğlenmeleri oldukça zordur. Muhafazakâr düşünceye sahip bir birey ile, seküler dünya görüşü ağır basan bireyin kurdukları kişilerarası ilişki neticesinde içkili bir ortamda eğlenmeleri muhafazakâr birey açısından oldukça zor olabilir. Nitekim bu durum muhafazakâr bireylerin farklı

3 Nesrin Türkarlan, Semra Yurtkuran, *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğin Kuruluşuna İlişkin Görüş ve Düşünceleri*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara, 2007,, s.87,88

4 http://www.haber10.com/haber/514318/#.U6WR0_1_trc/21-06-2014

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

tercihlere yönelmelerini adeta zorunlu kılmıştır. Nitekim Huqqa, boğazın incisi olarak tabir edilen Türkiye'nin en lüks eğlence mekânları Sortie ve Reina gece kulüplerinin hemen yanına boğaza sıfır alkolsüz gece kulübü olarak kurulmuştur. Muhafazakâr kesimin bu ihtiyacını karşılamak üzere konumlandırılan ve bir marka olan alkolsüz gece kulübü Huqqa, özellikle muhafazakâr kesimin büyük ilgisi ile karşılanmıştır. Huqqa gece kulübü ve restoranın içinde aynı zamanda Mescit de bulunuyor. Hedef kitlesinin ihtiyaçlarına göre design edilen mescit içinde ferace, eşarplar ve teşbihler de hazır bir şekilde yer alan Huqqa'da; gece kulübü ve restoran menüsünde alkolsüz içki dışında keyif verecek alkolsüz kokteyl seçenekleri müşterilerine sunulmaktadır. Modaya uygun bir şekilde muhafazakâr gençler tarafından en çok tercih edilen alkolsüz kokteyl majito da Huqqa'nın bir markası olmuştur.⁵

Muhafazakâr formata göre düzenlenen yeni eğlence konsepti bireylerin birbirlerine yabancılik hisleri ile yaklaştığı ve ötekileştirildiği bir yer olmanın dışında kendi gibi düşünen bireylerle eğlendiği ve iletişime geçtiği bir mekân olmaktadır. Bu durum kişilerarası iletişim sürecinde, ortak paydaların gerekliliği üzerine şekillenmektedir. Bu noktada muhafazakâr bireylerin hem eğlence mekânlarında hem de bu mekânlarda arkadaşlık

kuracağı kişilerde muhafazakâr eğilimli bireyleri tercih ettiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda mesela; '37 yaşındaki Türkan Kanbur, son dönemin moda eğlencesi karaoke kafelere rahat gidemeyince, Coca-Cola, İTO ve TOBB ortaklığında hayata geçirilen 'Fikrim Artık İşim Programı'na 'Alkolsüz Karaoke Kafe' projesiyle başvuru yapmıştır. 250 kadının projesi arasında kazanan 2 iş fikrinden biri olmayı başaran Kanbur, aldığı 50 bin liralık hibeyle 'Cafe Detone' adıyla alkolsüz karaoke kafesini İstanbul Ümraniye'de açmıştır. Kanbur, ailelere ve kadınlara karaoke kına geceleri de dâhil pek çok etkinlik yapmayı hedeflemiştir. Cafe Detone ailelerin ve kadınların rahat vakit geçirebilecekleri bir mekân olarak tasarlanmıştır. Türkan Kanbur, 'gün' buluşmaları, doğum günü ve mezuniyet kutlamaları gibi kadınlara özel ya da aile toplantılarıyla da karaoke eğlencesini, Cafe Detone'de gerçekleştiriyor. Cafe Detone'de her gün karaoke seansı var, ayrıca özel organizasyonlar sırasında kadınlar ve aileler, Türkan Kanbur'un hazırladığı özel menüler ve karaoke eğlencesi ile nezih ve rahat bir ortamda keyifli vakit geçirebiliyorlar. Kanbur, "Özellikle kadınlar için rahatça vakit geçirebilecekleri bir eğlence mekânı eksikliği vardı. Müzik, günlük hayattaki stresi atabilmek için çok önemli. Farklı ilçelerde de karaoke kafeler açmak ve daha fazla kadına ulaşmak istediğini ifade etmiştir."⁶ Günümüzde farklılıkların daha net bir şekilde ortaya çıktığı ve

5 <http://www.hanimlarindunyasi.com/huqqa-bogazda-muhafazakarlara-ozel-alkolsuz-gece-kulubu/28-09-2014>

6 <http://barmagazin.com/haber.asp?haberID=11815/28-09-2014>

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

ötekileştirme gibi bir sürecin yaşandığı ortamlarda bireyler kendi tercihlerine yakın kişilerle ile yine tercihlerine yakın ortamlarda bir araya gelmeyi tercih etmektedirler.

Muhafazakâr eğlence merkezi olarak kabul edilen ve Kuruçeşme’de açılan Huqqa’da eğlenen bir bayana sorulan: “*Burası sizin için ne anlama geliyor?*” sorusuna şöyle cevap veriyor: “*Siz istediğiniz zaman Kuruçeşme’de istediğiniz yere gidebilirsiniz ama ben hiçbir yere gidemem. Başörtülü olduğum için kendimi rahat hissedemem, alkol mevzusu yüzünden zaten birçok yere giremem. Gittiğim yerlerde bana benzemeyen insanlar fazla olmaz. Oysa burası birleştiriyor; birbirinden farklı yaşayan insanların birbirini gördüğü, toplumsal olarak karşılaştığı bir yer*” şeklindeki cevabı konumuz açısından da oldukça dikkate değer.

Anlaşılabacağı üzere muhafazakâr düşünceye sahip bireyler; gerek kişilerarası ilişkilerde gerekse sosyal mecrada kendileri gibi düşünen veya kendilerine saygı duyan bireylerle ilişki kurmayı tercih etmektedirler. Arkadaşlık, evlilik veya eğlence gibi kişisel tercih gerektiren yönelmelerde muhafazakâr eğilimler önem kazanmaktadır. Bu noktada örneğin başı kapalı bir bayanla başı açık bir bayanın arkadaşlık yaptığı çok olağan bir durum iken bu noktada belirleyici olan unsur, kişilerden herhangi birinin diğerinin görüş ve düşüncesine muhalif olmadığı, baskı ve tahakküm kurmadığı

ortak bir zeminde buluşmalarıdır. Böylece, asgari düzeyde kurdukları ortak değer anlayışı, kişilerin sağlıklı tutum geliştirme ve sosyal bağlamda iletişim kurma becerilerini de geliştirmektedir.

İslam Dünyası ve Türk Toplumunda Muhafazakârlık

Durkheim’in din ile toplumsal bütünleşmenin yanı sıra var olduklarını ileri sürmesinden ve dinde gevşemenin toplumdaki dayanışma bağlarını da çözerek anomiye yol açtığını işaret etmesinden sonra sosyoloji literatüründe din, hemen hemen herkesçe bir istikrar faktörü olarak değerlendirile gelmektedir. Bununla birlikte; toplumsal değişmeye set çeken etkin bir güç olarak konumlandırılan din; diğer taraftan dünyevi düzenin anlam yoksunluğunu giderecek bir unsur olarak toplumsal gerçekliği kutsallaştırılmış bir düzene dönüştüren bir model olarak da kavramsallaştırılmaktadır (Vergin, 2000: 43).

Tarihsel süreç içerisinde ele aldığımızda; herkesin birbirini tanıdığı, yüz yüze ilişkiler kanalıyla toplumsal normların oluştuğu, her bireyin yaşamının başkalarının gözü önünde ve başkalarının denetimine tabi olduğu, din ve geleneklerin bireyin yaşamını büyük ölçüde yönlendirdiği modern-öncesi toplumlardan modern topluma geçiş, bireye geniş bir özgürlük alanı tanıdığı, bireysel yaşamlar görünür olmaktan çıkarak bireybaşkalarının baskılarına maruz kalmadan kendi yaşam alanını ve tercihlerini saptayabilir olmuştur. Kuşkusuz modern toplum, bireyler

7 <http://www.haberturk.com/yasam/haber/863812-muhafazakar-burjuvazinin-reinasi/28-09-2014>

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

açısından tüm baskılardan arındırılmış toplum değildir. Geleneksel toplumlardan modern topluma geçiş beraberinde farklı tür baskıları da getirmiştir. “Normal insan” tanımı kapitalizmin rekabet ilkesi ve iş disiplinine göre belirlenmiş, okullarda, işyerlerinde, hapishanelerde, akıl hastanelerinde birey bu disipline uyum sağlamak üzere yönlendirilmiş, cinsellik metalaştırılmış, kadın ve erkek rolleri kapitalist düzene göre yeniden formatlanarak şekillendirilmiş ve insan bedeni kapitalizmin iç mantığına tabi kılınmıştır (Toprak, 2009a: 11-12).

Diğer taraftan geleneksel toplumun bireysel mutluluk pahasına tümüyle baskı üzerine kurulmuş olduğu da söylenemez. Geleneksel toplum;her ne kadar bireyin yaşamını gözaltında tutmaktaysa da aynı zamanda ona sıcak ilişkilerin, komşuluğun, dayanışmanın, yardımın, misafirperverliğin hâkim olduğu bir ortam hazırlamaktadır. Ayrıca, geniş ailelerin korunması ve kollanmasını sağlayarak güvenilir bir yaşam sunmaktadır. Birey kendi ahlak anlayışını, geleneklere ya da dine dayandırabileceği gibi, seküler bir etik öğretisine de dayandırabilmektedir (Toprak, 2009a: 12).

Diğer taraftan dinin bizatihi kendi başına değişimi engellediği ve toplumsal sürekliliği sağlayan bir güç olarak etkileme yaptığı görüşü sosyolojide hâkimiyetini korumasına rağmen, son zamanlarda din olgusunu inceleyen araştırmacılar başka bakış açıları da geliştirmişlerdir. Din olgusunu, özellikle Üçüncü Dünya adı altında kodlanan toplumlarda filizlenen dinsel akımların arz ettikleri çeşitliliğe

rağmen, din fikri etrafında örgütlenen hareketlerin çoğunun mücadeleci bir öze sahip olduğunu da kabul etmeye başlamışlardır. Aynı araştırmacılar dinin toplumsal çatışmadan kaynaklandığı gibi çatışmaya da kaynak teşkil ettiğini söylemişlerdir. Bu nedendir ki artık dinsel hareketlerin pek çoğunun değişime yönelik olduğu, hatta devrim potansiyeli taşıdığı ileri sürülmektedir (Vergin, 2000: 44).

Bu çerçevede; İslamiyet yalnız bir din olarak değil, bir sosyal kimlik aracı olarak çalışmaktadır. Bir toplum normu düzenleyicisi olarak işlediği derecede kişiliğin oluşumunda önemli rol oynar, Batı’ya nispetle birçok ilave katlarda ek ideolojik fonksiyonlar görür. Türk toplumsal yapısında din, toplumun genel hatlarını tamamlayıcı, normatif bir biçimde talimat ve yön verici, ideolojik ve kültürel anlamları topluma mal edici, kişinin korunmasını sağlayıcı ve ikincil grupların yokluğunda toplumsal barışı sağlayıcı fonksiyonları üstlenmiş görünmektedir (Sülün, 2005: 16).

Din; bireyleri, grupları, toplumsal hayatı ve sosyal ilişkileri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Ancak, dinin ne olduğu, nasıl anlaşılması ve yaşanması gerektiği konusundaki çokselslilik ve çeşitliliğin, dinin insanların toplumsal davranışlarını ne derece ve nasıl etkilediğini, din hakkında yaşanan kavgaların, gerilim ve çatışmaların anlaşılması oldukça karmaşık bir sistem içerisinde ilerlemektedir. Toplumumuzun farklı kesimlerinin dine farklı yaklaşımları ve farklı pratikleri benimsemesi; sosyal, siyasal ve

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

ekonomik fay hatları ile ilişkili bir şekilde algılanmaktadır. Diğer taraftan, dinin yorumlanması ve uygulanması konusundaki tutumların sosyal ve siyasal gerilimler doğurduğu gözlemlenmektedir. Din olgusu, Türkiye’de sadece dindar olarak bilinen insanların değil toplumun tamamının meşgul olduğu bir konudur. Herkes kendini din karşısında bir şekilde konumlandırmıştır. Ancak bu konumlandırma sabit değil, farklı eksenler ve spektrumlar çerçevesinde akışkandır (Akşit ve ark. 2012: 11). Türk toplumunun düşünüş ve davranış kalıpları büyük ölçüde dine göre şekillenmiştir. Tarihsel ve geleneksel olarak Kur’an öğretileri Türk toplumunu derinden etkilemiş, toplumsal kodlarına ve kültürel değerlerine şekil vermiştir. Adeta iliklerine kadar işlemiş yediği, içtiği, giydiği, çıkardığı, yaptığı-kaçındığı her şeyin özünde dini referanslardan faydalanılmıştır (Sülün, 2005: 18).

Sistem kuramı bağlamında olayların akışı ele alındığında; geleneksellikten modernliğe geçişlerde hem devamlılıkların hem de kopuşların söz konusu olduğu ortadadır. Bu süreçte meydana gelen çelişkiler ve açmazlar; gündelik yaşam pratiklerinde, siyasal ve toplumsal gerilimlerde kutuplaşmaların iç içe geçmesi ve birbirlerini etkilemesiyle kaotik bir ortam oluşmuş ve bazen de melez çözümler bulunarak yaşam sürdürülmüştür. Bu noktada siyasal olarak sağ kanattaki “muhafazakâr” ve “dindar” olarak adlandırabileceğimiz kesimler, modern, laik ve çoğulcu demokratik bir toplumda yaşamayı, “laik” ve “dindar” olarak adlandırdığımız

siyasal olarak sol kanatta yer alan kesimlerin de benzer şekilde muhafazakâr, dindar ve çoğulcu demokratik bir toplumda yaşamayı öğrenmek zorunda kaldıklarını anlama sürecine girdikleri gözlenmektedir (Akşit ve ark. 2012: 13).

Böylece Türk toplumu geçirdiği tarihsel süreç sonucu; İslam’ı oldukça esnek bir değerler sistemine, bir gelenekler ve alışkanlıklar kümesine dönüştürmüş gözükmektedir. Halkın büyük çoğunluğunun İslam’ı yaşama biçimi resmi İslam yorumundan bir hayli farklılaşmıştır. Çoğunluk bu esnek ve temelsiz yapıyı, ülkenin seküler bir mantığa dayanan kurumsal yapısı ile sıkıntı çekmeden eklemleyerek yaşamayı öğrenmiştir (Sülün, 2005: 20).

Türkiye’de yaşanmakta olan toplumsal değişim, farklı toplumsal kesimleri birlikte etkileyerek çok boyutlu bir süreci işaret etmektedir. Kentlerde doğmuş ve büyümüş, eğitilmiş, kentin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantısında belirleyici etkisi olan yeni grupların, kentsel kültürle yoğrulmuş başka türlü dinsellikleri, kentsel ortamda inşa edilmiş yeni gelenekleri yaşamaya başladıkları açıktır. Bu insanlar dini anne ve babaları gibi yaşamamaktadırlar. Öte yandan modernleşme teorilerinde varsayıldığı gibi, kentleşmeyle birlikte dinsellikte bir azalmada yaşanmamıştır. Örneğin modernleşme ve laikleşme çabalarına rağmen İslami değerlerin varlığını sürdürdüğü, laikleşme ve batılılaşmanın, dinin yerine getirdiği metafizik işlevin yerini alamadığı söylenmektedir (Akşit ve ark. 2012: 40).

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Bu süreçte, Türk toplumunun din algısında da önemli kırılmalar meydana gelmiştir. Artık Kur'an, toplumun özellikle üst kesimi açısından, insan hayatında temel belirleyici olan güçlü-kuvvetli, nüfuzlu bir baba değil, adeta saygıyla eli öpülecek bir pir-i fani (Sülün, 2005: 21) olarak konumlandırılmıştır. Türkiye'de yakın geçmişe kadar özellikle alt gelir gruplarının ve kırsal kesimin dinin etkisi altında kaldığı, dinsel düşüncenin, geleneksel kültürü yaşatan kesimlerin yaşamında belirleyici olduğu anlayışı hâkimdi. Fakat köyden kente göçle birlikte kentlerin toplumsal profilinin değişmesi ve özellikle 1980'lerden sonra Anadolu Kaplanları da denen taşradaki girişimlerin küresel ekonomik süreçlere eklenerek güçlenmeleriyle birlikte, bugünün Türkiye'sinin resmi oldukça değişmiş ve farklılaşmıştır. (Akşit ve ark. 2012: 45).

1970'lerden itibaren İslami kesim, Türkiye'de hem ekonomik hem de siyasal anlamda oldukça güçlenmiştir. 1990'lardan beri neoliberal politikaları takip eden Türkiye'de yeni sınıfsal hareketlenmeler yaşanmış, hem dindar hem de laik kesimden yeni bir burjuva sınıfı yükselmiştir. Yeni oluşan bu sınıf, İslami değer ve pratiklerin kamuoyunda çok daha görünür ve çatışmalı olduğu bir ortam yaratılmasına vesile olmuştur. Türkiye'de iktidara gelen bu kesimin, küreselleşmenin doğurduğu yeni ekonomik ve politik yapılara uyum sağlamak için ortaya çıktığı öne sürülmektedir. AK Parti ise İslam'ın günün gereklerine bağlı olarak devlet ve siyasetle farklı ilişki biçimleri kurması gerektiği-

niiddia etmektedir. Buna göre, AK Parti din ve siyaset arasında kesin bir ayırım öngörmekte ve böylelikle daha önceki İslami partilerin toplumda yarattığı imajı büyük ölçüde değiştirmektedir (Akşit ve ark. 2012: 54).

Türkiye'de din üzerine yapılmış ilk alan çalışmasını 1969 yılında İzmir Sümerbank Dokuma Fabrikası'nda 173 işçinin katılımıyla Şerif Mardin yapmıştı. Mardin, ideolojiyi inanç, düşünce ve davranışlarda tutarlılık ekseninde tanımlamış ve bu tanımdan yola çıkarak dinsel inançlarla diğer inanç ve davranışlar arasında uyum olup olmadığını saptamaya çalışmıştı. Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların %40'a yakını "Müslüman" kimliğini ilk kimlik olarak benimsediğini belirtmiştir. Müslüman kimliğini benimseyenler aile ilişkileri gibi birincil ilişkilere çok önem verdiklerini söylemekte ve destekledikleri politikacıların dindar olmasını istemekteydiler (Akşit ve ark. 2012: 60).

İzmir Büyükşehir sınırları içinde yaşayan 20 yaş üstündeki 1100 kişiye uygulanan bir başka araştırmaya (1993) göre: "Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olup tamamının gerçek olduğuna ve tek bir harfi bile değişmeden günümüze kadar ulaştığına inanıyor musunuz?" sorusuna % 80,6 oranında "inanıyorum" cevabı verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de anlatılanların tümünün doğru olduğuna inananların oranı ise % 72,9'dur. Araştırmaya katılanların % 82,2'si de Kur'an'ın her çağda geçerli olduğuna ve bütün insanlara doğruyu gösterdiğine inanmaktadır. "Dinin gösterdiği gerçekler bilim ve felsefenin gösterdiklerinden

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

daha üstündür” ifadesine deneklerin % 63’ü katılmakta, % 19,1’i kararsız kalmakta ve % 16,3’ü katılmamaktadır. “*Kur’an’da insanın ihtiyaç duyduğu her konuda bilgi vardır*” ifadesine ise % 71,7’si tamamen katılmaktadır. Bu araştırmada dikkate değer sonuçlardan bir de eğitim düzeyi artıkça sonuçların olumsuz anlamda değiştiğidir (Sülün, 2005: 21-22).

İslam ve dinsellikle ilgili Çarkoğlu ve Toprak’ın 1999 ve 2006 yıllarında yaptıkları alan araştırmalarına göre ise iki farklı zaman kesitinde Türkiye’de dinsellikte artış yaşanmıştır. Araştırmaya göre kendisini çok dindar olarak görenlerin oranı %6’dan %13’e; kendisini öncelikle Müslüman olarak niteleyenlerin oranı %36’dan %45’e yükselmiştir. Ancak bu araştırma bulgularına göre Türkiye’de laikliğin tehlike altında olduğu ve şeriat temelli bir dinsel rejimin kurulacağı gibi düşüncelerin halk arasında itibar görmediği de ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Tarhan Erdem’in yönetiminde 2003 Mayıs ayında ve 2007 Aralık ayında yapılan araştırmalarda, kendisini dindar olarak tanımlayanların geçen zaman içinde arttığı, ancak Türkiye’de şeriat özleminde herhangi bir artış gözlenmediği, örtünmenin yaş ilerledikçe arttığı, ancak 18-25 yaş arasındaki kentli gençler arasında azaldığı ortaya çıkmıştır. Erdem’in yaptığı bu araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de başını örten kadınların yüzdesi 4 yıl içerisinde %62,2’den %69,4’e çıkmış, türban takanların yüzdesi ise % 3,5’ten % 16,2’ye yükselmiştir. Ancak Çarkoğlu ve Toprak’ın araştırmasında ise türban takanların

oranının 1999-2006 arasında %15,7’den %11,4’e düştüğü görülmektedir.

2003’teki araştırmaya göre, nüfusun %48’i kendisini tümüyle veya kısmen muhafazakâr olarak tanımlarken, %36’sı muhafazakâr olmadığını belirtmektedir. Diğer yandan 2007 yılında yapılan araştırmada toplumun % 52,8’i kendisini “*dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri*”, % 34,1’i ise “*dinin gereklerini pek yerine getirmeyen inançlı biri*” olarak tanımlamıştır (Akşit ve ark. 2012: 70-72).

Akşit ve arkadaşlarının (2012) yaklaşık 1500 kişi ile 2011 yılında yaptıkları anket çalışmasında Türk toplumunun muhafazakâr eğilimleri hakkında niceliksel sonuçlara varılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre görüşülen kişilerin % 60’a yakını oruç tutma ve dua etme ibadetlerini düzenli olarak yaparken, %32’si düzenli olarak namaz kılmakta, % 20’si düzenli olarak camiye gitmekte ve Kuran okumaktadır. Araştırmada kadınlar arasında “eşarp başörtüsü ya da yemeni takanların” oranı % 42 ile yüksek çıkmıştır. Türban takanlar % 23’tür. Kadınların % 34’ü başını örtmediğini ifade etmiştir. Bu sonuçlar 1999 ve 2006’da yapılan araştırma ile karşılaştırıldığında, başörtüsü ile örtündüğünü söyleyenlerin oranı düşerken türban taktığını söyleyenlerin oranının yükseldiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların % 80’i dinin gereklerini yaptıklarında huzur duyduklarını, bu gerekleri yapmanın Allah’a karşı bir borç olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Alışveriş merkezlerinde mescit olmasını isteyenlerin oranı

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

ise % 64'tür. Yine bu araştırmaya göre ramazan ayında açık yerlerde yemek yenmesini yanlış bulanların oranı %60'tır. Katılımcıların % 85'i kadınların evlenmeden çocuk sahibi olmasın karşı çıkmaktadır. Kürtaja ise karşı olanların oranı % 67'dir (Akşit ve ark. 2012: 498-512).

Türkiye Değerler Atlası 2012 araştırmasının sonuçlarına göre ise muhafazakâr bir parti olan AK Parti'nin 2002-2012 yılları arasındaki iktidarı süresinde halkın din, kadın hakları, aile, siyaset gibi alanlardaki muhafazakârlık seviyesi araştırılmıştır. Yapılan bu araştırmaya göre ise halkın din, kadın hakları, aile, siyaset gibi konulardaki muhafazakâr tutumları gerilemiştir.

“Türkiye Değerler Atlası 2012 araştırmasının sonuçlarını, Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Dünya Değerler Araştırmaları Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Yılmaz Esmer yaptığı açıklamada ‘son 22 yılda hiç bazı değerlerin değişime uğradığını’ söylemiştir. 1990 ile 2011 arasında dört alanda ‘değer’lerin hemen hemen sabit kaldığına söyleyen Esmer, bunları ‘dindarlık düzeyi, kadının toplumsal statüsü, siyasi katılım ve hoşgörü’ olarak sıralamıştır. Esmer, ‘10 puanlık bir skalaya göre toplumun dindarlık oranı 1990’da 6.98 iken bugün (2011) 7.01, kadının toplumsal statüsü 2.61 iken 2011’de 3.01, siyasi katılım 2.38 iken 2.04 ve hoşgörü 3.38 iken 4.01 düzeyinde tespit edildi. Esmer, bu dört değer alanında meydana gelen değişimi yok mertebesinde’ olarak kabul etmiştir.

Araştırmaya göre, Türk toplumu dünyanın en dindar toplumları arasında yer alıyor. İbadet ve dünya görüşüne ilişkin sorulardan oluşan 10 soruluk bir ölçeğe göre insanların kendilerini dindar olarak tanımlama düzeyini belirleyen araştırmada, Türkiye’de bu oran yüzde 85 olarak tespit edildi. Araştırmada, 1990’da bu oranın yüzde 75 olduğu kaydedildi. Araştırmada, Türkiye’de haftada bir kez veya daha sık camiye giden erkeklerin oranının yüzde 57, Türkiye toplumunda oruç tutanların oranının ise yüzde 86 olduğu bildirildi.

Türkiye toplumunun 47 Avrupa Konseyi üyesi ülke arasında kendisini siyasi olarak ‘en sağda’ tanımlayan toplum olduğu ifade edilen açıklamada, Türkiye toplumunun 10 üzerinden 6.4 puanla Avrupa’nın ‘en sağında’ yer aldığı, onu 6.3 puanla Gürcistan’ın takip ettiği ifade edildi. Araştırmaya göre, ‘Evlilik modası geçmiş bir kurumdur’ görüşüne katılanların oranı ise Türkiye’de sadece yüzde 6 olarak tespit edildi. Bu oranın Fransa’da yüzde 35 olduğuna işaret edilen araştırmada, Türkiye’de bu oranın 2008’de yüzde 8 olduğu bilgisine yer verildi.

Araştırmada, Türk toplumunun muhafazakârlık seviyesinin de din, kadın hakları, aile, siyaset gibi alanlarda hazırlanan 18 soruluk bir ölçekle ölçüldüğü, buna göre Türkiye’nin muhafazakârlık seviyesi yüzde 63 olarak tespit edildi. Araştırmada, bu oranın 1990’da yüzde 60.34, 2001’de de yüzde 64.80 olduğu vurgulandı.”⁸

8 <http://www.sondevir.com/manset/95577/halkin-muhafazakrli-10-yilda-geriledi.html/01-10-2014>

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Boğaziçi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hakan Yılmaz yönetiminde ve Açık Toplum Vakfı ile 2012 tarihinde yaptıkları “Türkiye’de muhafazakârlık Aile, cinsellik ve din” konulu çalışmanın sonuçlarına göre “Muhafazakârlık” kavramı uç noktalardan ortalara doğru toplama eğilimi sergilerken, kendisini muhafazakâr bulmayanların oranı da, kendini muhafazakâr bulanların oranı da azalmış. Buna karşılık muhafazakârlığını orta seviyede değerlendirenlerin oranı artmıştır. Toplumsal ve siyasal hayatta değişim isteyenlerin oranı azalırken, bireyselleşme süreci hız kazanmış “Eşitlik, dayanışma, özgürlük” değerleri arasında özgürlük en çok tercih edilen temel değer olarak eşitlik kavramının önüne geçmiştir. Kadının toplumsal konumuna yönelik tutumlarda olumlu bir değişim gözlenirken, aile içindeki konumuna yönelik tutumlarda bir değişim görülüyor; ideal kadın “eşit, hamarat ve namuslu” bir kadın olarak tanımlanıyor.⁹

Yapılan bu araştırmada en çok muhafaza edilmek istenen “aile” kurumunun konumu daha da pekişmiştir. Ailenin korunması ve muhafaza edilmesi gerektiği düşüncesi 2006’da % 45,6 iken bu oran 2012’de % 50,4’e çıkmıştır. En çok muhafaza edilmek istenen değerler arasında “din” ise % 22,2’lik oranla 2006’da da, 2012’de değişim göstermemiştir. Buna karşın 2006’da % 18,8 olan devleti muhafaza etme isteği, 2012’de % 15,5’e gerilemiştir. “Aile”, muhafazakârlığın

kutbu olarak yükselirken, “din” ve “millet”i muhafaza etmek isteyenler neredeyse tamamen aynı kalmış; “devlet”i muhafaza edilmesi gereken kurumların başına koyanların oranı ise azalmıştır.

Araştırmada toplumda “bireyselleşme” eğiliminin arttığı konusunda önemli veriler de ortaya çıkmıştır. “Muhafaza edilmesi gereken en önemli siyasal değer 2006’da % 41,6 ile “eşitlik” iken, 2012’de % 42,5 olarak “özgürlük” olmuştur. Özgürlük temel değer olarak 2006’da yüzde 37,4 düzeyinde destek görmüştü. Bireyselleşmenin önünde engel olan iki temel muhafazakâr değeri savunularında oranında yıllar içinde bir düşüş gözlemlendi. Düşüş gözlenen değer, “insan zayıftır; yanlış yola sapmaması için, başında mutlaka onu doğru yola sevk edecek bir otoritenin bulunması gerekir” ve “herkes hayatta layık olduğu yerdedir ve haddini aşmamalıdır” olarak açıklandı. “İnsanın zayıf olduğu için başına bir otorite gerektiği” yolundaki değere inananların 2006’da % 36,8 olan oranı 2012’de % 25,1’e düşmüştür. “Herkesin hayatta layık olduğu yerde olduğu ve haddini bilmesi gerektiği” önermesiyle açıklanan muhafazakâr değere destek verenlerin 2006’da % 43,8 olan oranı da 2012’de % 35,4’e gerilemiştir. Bireyselleşmenin derinleştiğinin ve yaygınlaştığının en temel göstergesi olarak, “eşitlik, dayanışma, özgürlük” değerleri arasında “özgürlük” en çok tercih edilen temel değer olarak “eşitlik”in önüne geçmiş. Oysa bundan altı yıl önce, halkın gözünde, bu üç değer arasında “eşitlik” açık ara birinci gelmişti. “Eşitlik” değerini en çok tercih edilen

9 <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/pdf/turkiyedemuhafazakarlik.pdf/12-10-2014>

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

temel değer olarak seçenlerin oranı yıllar içinde sabit kalmış. Buna karşılık, “özgürlük” diyenlerdeki yükseliş, “dayanışma” yanıtını verenlerin oranındaki ciddi bir düşüşten kaynaklanmıştır.

Araştırmaya göre; aile yapısı, sosyal yapı ve siyasal rejim alanlarında değişim talebi çok az gözlemlendi. Sosyal yapıda ve devlet düzeninde daha önceden de zaten cılız olan değişim talebinde yıllar içinde kayda değer düşüşler yaşandığı belirlendi. En büyük değişim talebi ise ekonomik alanda ortaya çıktı. Ekonomik değişim talebi ise % 47’den % 54’e çıkmıştır.

Bahsi geçen araştırmada “Haklar devlet tarafında tamamen kısıtlanabilir” diyenlerin oranında büyük düşüşler gözlenmemesi, araştırmanın önemli sonuçlarından olmuştur. Ancak hakların devlet tarafından kısıtlanmasına ilişkin olarak siyasi haklar alanında 2006’dan 2012’ye geçen süreçte kayda değer düşüşler gözlemlendi. Örneğin, “toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkının tamamen kısıtlanabileceğinin” düşünenlerin 2006’da %27 olan oranı 2012’de %14’e gerilemiştir. “Dernek ve sendika kurma hakkının tamamen kısıtlanabileceğinin” öngörenlerinin oranı da 2006’da %17 iken 2012’de %9 olarak ölçülmüştür. Aynı oranlar “siyasi partilerin eşit şartlarda rekabet etmesinin kısıtlanmasının” başlığı altında 2006’da %11, 2012’de de %7 olarak ölçülmüştür. “Düşünce ve ifade özgürlüğünün tamamen kısıtlanabileceğini” kabul edenlerin 2006’da %10 olan oranı da 2012’de %6’ya düşmüştür. “Medyanın özgürce yayın yapması ve sansür edilmemesi” hakkının

tamamen kısıtlanabileceğini düşünenlerin oranı da %20’den %16’ya gerilemiştir. Bunun yanında “kimseye işkence yapılmaması” hakkının gerektiğinde devlet tarafında bütünüyle askıya alınabileceğini düşünen, yani “birilerine işkence yapılabilir” diyenlerin 2006’da % 23,4 olan oranı neredeyse hiç değişmeyerek 2012’de % 23,5 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada toplumun daha “statükocu” bir tutuma kaymış olduğu ortaya çıkmıştır. Toplumsal ve siyasal hayatta değişim isteyenlerin oranı büyük ölçüde azalmış ve değişim istemeyenlerin oranı ise aynı ölçüde artmıştır. Hayatımız değişmelidir diyenler 2006’da %63 iken bu oran 2012’de %40’a gerilemiş, “Hayatımız aynı kalsın diyenler” de 2006’da %34 iken 2012’de %54’e çıkmıştır. Bu sonuçtan çıkarabileceğimiz bir başka anlam ise toplumun eskiye oranla hayatının olumlu anlamda değiştiği ve yeni yaşam şartlarından memnun olduğudur. Ayrıca muhafazakâr kitlelerde durumu kabul etme ve “isyan” etmememe, mevcut yapıya şükretmen gibi eğilimler de bulunmaktadır.

Araştırmada, “eşcinsellik gibi farklı cinsel tercihlerin serbestçe yaşanması hakkının gerektiğinde devlet tarafında tamamen kısıtlanabileceğini düşünenlerin oranı 2006’da %58 iken bu oran küçük bir düşüşle 2012’de %54 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada “dinsellik karşısındaki tutumlar” konusunda da önemli sonuçlar çıkmıştır. Dindarlık seviyesinde 2006’dan 2012’ye ciddi oranda bir değişim gözlenmedi. Ancak “namaz ve oruç gibi

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

temel ibadetlerin yerine getirilmesinde bir gevşeme olduğu” yolunda veriler elde edilmiştir. “Bütün Ramazan ayı boyunca ve diğer dini günlerde oruç tutma ve ibadet pratikleri” 2006’da %18,7 iken 2012’de %10,2 olarak ölçülmüştür. Bütün Ramazan ayı boyunca oruç tutanların oranı da %60,4’ten %53,1’e gerilemiştir. “Ramazan’da imkân buldukça” oruç tutanlar 2006’da %18,9 iken 2012’de önemli ölçüde düştü. Hiç oruç tutmayanların 2006’da %6,4 olan oranı 2012’de %12,3’e çıkmıştır. Dini kurallara uygun yaşamayanlardan ve ibadetlerini yerine getirmeyenlerden rahatsız olanların oranında da azalma gözlenmiştir. Ramazanda oruç tutmayanlardan rahatsız olanların 2006’da %33,3 oranı 2012’de %25,4’e geriledi. Aynı oranlar namaz kılmayanlara karşı %26,4’ten %18,6’ya; başını örtmeyen kadınlara karşı %21,9’dan %14,1’e düşmüş olarak tespit edilmiştir.

“Seçimlerde hangi partiye oy vereceğime karar verirken, bu partinin liderinin dini inançlarını hesaba katarım” diyenlerin oranı ise 2006’da %63 iken, 2012’de %72’ye çıkmıştır.

Araştırmada “açık giyinen kadınlardan rahatsız olanların oranı 2006’da %52 iken bu oran 2012’de %35’e gerilemiştir. “Alkollü içki içenlerden rahatsız olanların” oranı da 2006’da %65 iken 2012’de %52’ye düşmüştür. Aynı oranlar “bara ve gece kulübüne gidenlerden rahatsız olanlar” için %61’den %49’a, “Küpe takan erkeklerden rahatsız olanlar” da %53’ten %42’ye gerilemiştir.

Araştırmada İsteğe bağlı kürtajı onaylayanların oranı %50, onaylamayanların oranı ise %47 olarak ölçülmüştür. Sağlık sorunlarına yol açma ihtimali karşısında kürtajı onaylayanların oranı ise %84’e kadar çıkmıştır. “Müslüman bir kadının başını örtmesi gerektiği veya başını örtmeyen bir kadının Müslüman sayılamayacağı” yolundaki tutumlarda ise yıllar içerisinde hemen hemen hiçbir değişiklik kaydedilmemiştir. Çalışmada “Müslüman kadın başını örtmelidir” diyenlerin oranı 2006’da %38,8 iken bu oranı 2012’de %37,5 olarak belirlenmiştir. “Başını örtmeyen kadınlar Müslüman sayılmazlar” diyenlerin oranı da 2006’da %18,9 iken 2012’de %16 olarak ölçülmüştür. Başörtülü kadınların erkeklerle hukuksal, siyasal ve ekonomik eşitliği; başörtülü bir kadının modern bir kadın olma hakkı ve yetisi ve tüm kadınların, ister başları örtülü, ister başları açık olsun, erkek egemen toplumda benzer baskılara maruz kaldıkları yönündeki tutumlarda küçük de olsa pozitif değişimler gerçekleşmiştir.

Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırma Merkezi’nin (SEKAM) 2013 yılı Ocak-Nisan aylarında, Türkiye’de yaşayan ve yaşı 15-28 arasında yer alan bireyleri kapsayan, 81 şehirde ve demografik ölçekle kent kategorisine dâhil edilebilecek ilçeler dâhil 179 kentsel, 173 kırsal olmak üzere toplam 271 yerleşim biriminde 5541 kişiye uygulanan araştırma sonuçlarına göre hazırladıkları “Türkiye’de Gençlik Raporu” Türkiye’de muhafazakârlık anlayışı hakkında önemli sonuçlar vermektedir.

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Araştırmada gençlerin kendilerini modern-gelenek bağlamında tanımlayışları ile olgusal özellikleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, kadınların, erkeklerle; nispeten üst yaşlarda olanların, alt yaşlarda olanlara oranla daha yüksek oranlarda bir kimlik karmaşası yaşadıkları; kendilerini daha yüksek oranlarda biraz modern- biraz geleneksel olarak tanımladıklarının oranı bu bağlamda %72,2 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada ağırlıklı olarak geleceği gericilik olarak görmeyen gençlerin ağırlıklı kesimi her ne olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir yargı cümlesine ağırlıklı bir oranda destek vermektedir. Kendisini geleneksel olarak tanımlayanların %45'i bu desteği vermektedir. Gençlerin kendilerini modern veya geleneksel olarak tanımlamalarıyla toplumsal aidiyetleri arasındaki ilişki dikkate alındığında ise kendisini gelenekçi olarak niteleyenlerin önemli bir kesimi yine kendisini Müslüman (%57), insan (%20) ve Türk (%15) olarak tanımlamaktadır. Kendisini modern olarak niteleyenlerin önemli bir kesimi yine kendisini Müslüman (%33), insan (%30) ve Türk (%22) olarak tanımladıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada gençler, modern-gelenek bağlamında kendilerini nasıl tanımlarlarsa tanımlasınlar, ağırlıklı olarak aileyi önemli ve gerekli bir kurum olarak görmektedirler. Katılımcılardan evli olup da modernliği önemseyenler, diğerlerinden oldukça yüksek oranda evliliği düşündüklerinden daha zor bulduklarını ifade etmişlerdir. Evliliği düşündüğünden zor bulduğunu söyleyen evli katılımcıların ortalama oranı %50,1 olmasına

karşılık, kendisini modern olarak tanımlayanlardan evliliği, düşündüğünden zor bulduğunu söyleyenlerin oranı %74'tür. Ancak aile kurumunun değerlendirilmesinde aile kurumunun önemli olduğunu belirtenlerin oranları geleneksel görüşte olanlar için %84, modern görüşte olanlar için %71 ve biraz modern biraz gelenekçi olarak kimlik tarifi yapanlarda da %78 çıkmıştır.

“Modern-Geleneksel Açısından Bekârın Cinsel İlişisine” geleneksel kimliği benimseyenlerin %78,4'ü karşı çıkarken, biraz modern biraz gelenekçi olanların %64,6'sı, modernlerin ise %45,5'i karşı çıkmaktadır. Gençler %80'lerin üzerinde oranda zinayı nikâhsız cinsel birliktelik olarak tanımlamalarına karşılık, %10'u aşan bir kesimin ise zinayı nikâhtan ayrı ele alıp, sadece zorla cinsel birliktelik olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Kadının bekâreti önemli değildir, önemli olan evlendikten sonraki sadakatidir yargı cümlesine katılanlar içerisinde kendisini modern olarak tanımlayanların oranı %41, ancak bu görüşte olan geleneksellerin oranı ise %20 olarak tespit edilmiştir. Aralarında dikkat çekici bir farklılık gözlenirse bile, hem modern gençliğin, hem de geleneksel gençliğin büyük oranda geleneksel aile değerlerini benimsediklerini, din-gelenek-geleneksel ahlak gibi değerlerin ve ölçütlerin ise her kesimde büyük oranda güç kaybettiği gözlemlenmiştir. Gençler, çocuk söz konusu olduğunda biraz daha geleneksel değerleri önemsedikleri ve çocuk sahibi olmak için evlenmeyi, diğer birçok duruma göre daha önemli buldukları, evliliğin

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

çocuk için gerekli olduğunu düşünen ve kesinlikle katılıyorum diyen gelenekçi görüşün oranı %72 olarak çıkmıştır.

Ayrıca yapılan araştırmada dinin duygu ve düşünceleri veya davranışları etkilemesi de modern-gelenek ayrımında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendisini modern olarak tanımlayanların içerisinde dinin duygu ve düşüncelerini çok etkilediğini söyleyenlerin oranı geleneksellerin yaklaşık 1/3'ü, çok az etkilediğini söyleyenlerin oranı ise geleneksellerin sekiz katıdır. Dini duygu ve düşüncelerini hiç etkilemediğini söyleyenlerin oranı %11 olarak tespit edilmiştir. Geleneksellerde bu oran %3'tür. Kendisini modern olarak tanımlayanların %66'sı dinin insan hayatındaki yerini önemli (Kesinlikle Katılıyorum + Katılıyorum) bulurken, kendisini geleneksel olarak tanımlayanların bu konudaki oranı %89 olarak çıkmıştır.

Gençlerin kendilerini modern-geleneksel bağlamda değerlendirişleriyle eşcinselliği değerlendirişleri arasındaki ilişki dikkate alınacak olursa, gençlerin genel eğilimi, eşcinselliğinkişisel bir tercih olduğu ve kimseyi ilgilendirmeyeceği şeklinde özetlenebilir. Zira kendisini modern olarak niteleyenlerin %32'si bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez, %30'u ise onaylamıyorum; ama beni ilgilendirmez biçiminde görüş bildirmiştir. Kendisini geleneksel olarak niteleyenlerin %11'i bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez, %27'si ise onaylamıyorum; ama beni ilgilendirmez biçiminde görüş bildirmiştir. Modern-gelenek düzleminde

kimlik kargaşası yaşayanlara gelince, bunların %17'si bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez, %37'si ise onaylamıyorum; ama beni ilgilendirmez biçiminde görüş bildirmiştir.

Gençlerin kendilerini modern-gelenek düzleminde konumlandırışlarına bağlı olarak bazı dini, siyasi ve ideolojik kimlikler açısından durumlarının ne olduğu incelendiğinde ise gençlerin, “modern-geleneksel açısından muhafazakâr kimliğini benimseyenlerin” oranı geleneğe bağlı olanlarda %74, biraz modern biraz gelenekçilerde %59 ve modernlerde %40 olarak tespit edilmiştir. “Modern-geleneksel açısından İslamcı kimliğini kabullenme” geleneğe bağlı olanlarda %82, biraz modern biraz gelenekçilerde %71 ve modernlerde %57; “modern-geleneksel açısından Kemalist kimliğini kabullenme” geleneğe bağlı olanlarda %40, biraz modern biraz gelenekçilerde %53 ve modernlerde %58; “modern-geleneksel açısından Müslüman kimliğini kabullenme” oranı ise geleneğe bağlı olanlarda %94, biraz modern biraz gelenekçilerde %96 ve modernlerde %90 oranında çıkmıştır.

Dikkat çekici bir hususta; gençlerin modern ve geleneksel ayrımında olmak üzere, kendilerini siyasi-ideolojik-dini konumlandırışları açısından, aralarında önemli bir anlam farklılığına sahip olmadıkları gerçeğidir. Bir diğer ifadeyle, gençlerin kendilerini modern veya geleneksel olarak nitelemelerinin yaşamın farklı alanlarındaki tutum ve tavırlarında literatürdeki anlamıyla modern-geleneksel ayrımın gerektirdiği farklılaşmalara yol

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

açmadığını göstermektedir. Buradaki benzeşme, modern kimliğini benimseyen gençlerin modern olmayı yanlış anlamlandırmalarından daha çok, kendisini geleneksel tanımlayan gençlerin esasen büyük oranda gelenekten uzaklaşmış olmalarından kaynaklanması da son derece ilginç ve önemli bir durum tespittir.

Araştırmada kız erkek ilişkilerinde ise; genç kız ve erkeğin birlikte dilediği gibi eğlenebilmelerini onaylayanlar (Kesinlikle Katılıyorum + Katılıyorum) dikkate alındığında, kendisini modern olarak tanımlayan gençlerin oranının %63 olduğu görülüyor. Ancak bu görüşte olan ve kendisini geleneksel olarak tanımlayan gençlerin oranını ise %21’dir. Genç kız-erkek arasındaki ilişkinin niteliği biraz değiştirilip de aralarında cinsellik olmadan aynı evde yaşayabilir olmaya dönüştürülünce, oranlarda, birlikte diledikleri gibi eğlenebilir diyenlere göre kısmi bir düşüş gözleniyor olmakla birlikte modern gençlerin %47’si bu duruma onay vermekte, geleneksel gençlerin ise %19’uaynı doğrultuda görüş bildirmektedir. Durum bir genç kız ile erkek, istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilir olabilmeye dönüştürüldüğünde modern gençlerin%46’sı bu duruma onay verirken, geleneksel gençlerin ise %16’sı aynı doğrultudagörüş bildirmektedir. Kız-erkek arasındaki ilişki durumu üniversite öğrencilerinin kız-erkek aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmededönüştürüldüğünde ise bireyselleşmenin, geleneksel dini ve ahlaki değerlerdenuzaklaşmanın yansımalarını

çok acık olarak görmek mümkün olmaktadır. Modern gençlerin %60’ı bu duruma onay verirken, geleneksel gençlerin ise %29’uaynı doğrultuda görüş bildirmektedir.

İsmail Cem Feridunoğlu’nun “Günümüz Türkiye’sinde Muhafazakârlık Kavramının Hürriyet ve Yeni Şafak Gazeteleri Bağlamında İçerik Analiz Yöntemiyle Analizi” adlı doktora çalışmasında 2001-2011 yılları arasında bahsi geçen iki gazetede muhafazakârlık olgusuna yönelik haber sayıları ele alınmıştır. İncelenen dönem aralığında seçilen 429 haberde, muhafazakârlığa yönelik haberlerin %39’u Hürriyet Gazetesi’nde, %61’i ise Yeni Şafak Gazetesi’nde yer almaktadır.

Hürriyet Gazetesi Türk toplumunda laik ideolojiyi temsil etme yönüyle bilinirken, Yeni Şafak Gazetesi de İslami temsil yönüyle tanınmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönem itibariyle muhafazakârlık konularını içeren haberlerin sayısında artış olduğu söylenebilir. Bu durum sistem kuramı bağlamında ele alındığında; toplum nezdinde muhafazakârlık konularının yaygın biçimde tartışıldığı ve haber değeri olarak gazete sayfalarına yansıdığı sonucunu gösterir. Nitekim başka gazete sayfalarında da benzer haberlerin olduğu düşünüldüğünde konunun toplum nezdinde karşılığı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında “muhafazakâr demokrat” söylemi ile siyasete giriş yapan AK Parti’nin de muhafazakârlık konularında söylem ve icraatları ele alındığında dolaşımda olan bu kavramın bireyler üzerinde olumlu ya da olumsuz etki bıraktığı dikkat çekmektedir.

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

Sonuç

Görüldüğü üzere, yaklaşık aynı konularda yapılan araştırmalarda kısmi farklılıkların ortaya çıkması bireylere sorulan soruların farklılığından kaynaklanacağı gibi, araştırmalar arasından geçen sürede yaşanan toplumsal ve siyasal değişimlerden de kaynaklanabilir. Ancak bu araştırmalar kuşkusuz din ve muhafazakârlık konularında toplumda bazı değişimlerin yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu durumda araştırmaların yorumlanmasında zaman, mekân ve bireysel farklılıklar dikkate alınabilir. Ancak verilerin toplumun din ve muhafazakârlık konularındaki duruşlarında yaşanan değişimler açısından önemli olduğu dikkat çekmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda; kişilerarası ilişkilerde, arkadaşlık seçimlerinde, bireysel tutumlarda muhafazakâr eğilimlerin belirleyici olduğu varsayımına varılabilir. Her birey kendini rahat hissedeceği eğlence ve ortamlarda bulunmak ve sosyal ilişkilerinde ötekileşmemek için kendi düşüncelerine yakın insanların bulunduğu sosyal alanlarda yer almak istemektedir. Muhafazakâr düşünceye sahip bireyler eğlence kültüründen kendini soyutlamak istememekte ancak karşı karşıya geleceği ötekileştirme sorununa karşı da kendi muhafazakâr eğlence biçimini geliştirmektedir.

Farklı zamanlardafarklı kişi ve gruplarla yapılan bilimsel araştırmalara göre;Türk toplumu genel anlamda muhafazakâr tutumunu koruduğu gözlenmektedir. Özellikle aile söz konusu olduğunda daha korumacı ve muhafazakâr olan toplum, farklı

insanların yaşam değerleri konusunda daha esnek olma tercihini seçtiği gözlenmektedir. Ancak bunun yanında ahlaki tutumlar noktasında ise, toplum pozisyonunu korumaya çalıştığı görülmektedir.

Neticede yapılan araştırmalardan da anlaşılabacağı üzere;bireylerin hâkim siyasal paradigmadan etkilendiği ve toplumun da bu etkiyi yansıttığı söylenebilir. Bu açıdan konu ele alındığında bilinçaltıyla örtülü bir yönlendirme ihtimali de ortaya çıkmaktadır. Fakat genel anlamda toplumun din kaynaklı değerlere yüksek oranda saygı duyduğu ancak bu saygının pratikte uygulamaya dökülemediği, değişimin toplum tarafından çok rahat biçimde kabul edilemediği de ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

AKINCI, M. (2012). *Türk Muhafazakârlığı, Çok Partili Siyasal Hayattan 12 Eylül'e, Ötüken Yayınları, İstanbul*

AKŞİT B., [VE ÖTE.], (2012), *Türkiye'de dindarlık: muhafazakârlık ve laiklik ekseninde inanma biçimleri ve yaşam deneyimleri, İletişim Yayınları, İstanbul*

ÇARKOĞLU, A., VE TOPRAK, B., (2006) *Değişen Türkiye'de Din, Toplum ve Siyaset, TESEV, İstanbul*

ÇARKOĞLU, A., VE TOPRAK, B., (2000), *Türkiye'de Din, Toplum ve Siyaset, TESEV, İstanbul*

BENETON, P.,(1991). *Muhafazakârlık* (çev. C. Akalın), İletişim Yayınları, İstanbul

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

DUMAN, M. Z., (2010). *Türkiye’de liberal-muhafazakâr siyaset ve Turgut Özal*, Kadim Yayınları, Ankara

Mahalle Baskısı, Araştırma Raporu, Metis, İstanbul

FERİDUNOĞLU, İ. C., (2013). *Günümüz Türkiye’inde Muhafazakârlık Kavramının Hürriyet ve Yeni Şafak Gazeteleri Bağlamında İçerik Analiz Yöntemiyle Analizi*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

VERGİN, N., (2000). *Din, Toplum ve Siyasal Sistem*, Bağlam Yayınları, İstanbul

YAVUZER, H., (2012). *Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri*, Remzi Kitabevi, İstanbul

GÜRÜZ, D., EĞİNLİ A. T., (2011). *Kişilerarası İletişim Bilgiler-Etkiler- Engeller*, Nobel Yayınları, Ankara

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.haber10.com>, Erişim Tarihi: 21-06-2014

<http://www.aciktoplumvakfi.org.tr>, Erişim Tarihi: 27-08-2014

<http://www.hanimlarindunyasi.com>, Erişim Tarihi: 28-09-2014

<http://barmagazin.com>, Erişim Tarihi: 28-09-2014

<http://www.haberturk.com>, Erişim Tarihi: 28-09-2014

<http://www.haberturk.com>, Erişim Tarihi: 28-09-2014

<http://www.sondevir.com>, Erişim Tarihi: 01-10-2014

<http://www.aciktoplumvakfi.org.tr>, Erişim Tarihi: 12-10-2014

TÜRKARSLAN, N., VE YURTKURAN, S., (2007). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğin Kuruluşuna İlişkin Görüş ve Düşünceleri*, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yay, Ankara, ss.87,88

QUINTON, A., (1995). “Conservatism”, *A Companion To Contemporary Political Philosophy*, derleyen: R.E. Goodin, P.Pettit, Blackwell Publishers Ltd., U.S.A

SÜLÜN, M., (2005). *Türk toplumunun Kur ’ân-ı Kerim Kültürü*, Ayışığı Kitapları, İstanbul

TOPRAK B., (2009). *Türkiye’de Farklı Olmak, Din ve Muhafazakarlık Ekseninde Ötekileştirilenler*,

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

EXTENDED ABSTRACT

As a result of the ideological conflicts in 19th century Europe in the historical process together with liberalism ,we come up with the concept of conservatism as a matter of fact which has improved by opposing the politics, society and the mind of modernity. As being European origin, this concept incorporates unique structural features. Although its definition is to protect, to be cautious, the perception of the concept may be varied in Turkeyunlike their European contemporaries. In Turkish society this concept is perceived as obscurantism, fundamentalism and to be conservative in a different way from its perception and meaning in Europe. As conservatism has determining impact on the behavior and attitudes which are the reflections of personal thoughts and ideas, this is the case with the individual's social preferences. Both the choice of a friend, marriage and other social experiences should be taken into account when individuals with conservative thinking is noteworthy that they act with the conservative trend. In Interpersonal communication from the perspective of sociology; social rules and norms are handled in terms of roles. But fom the perspective of psychology, individuals' psychological characteristics health status, cognitive and emotional structures seem to be handled. Occupying an important place in the communications perspective, interpersonal communication, covers the human communication, with all the changing and developing features ofhuman within the period of time. (Griz and Eğinl of 2011: 49). The word "Interpersonal" is of Latin origin meaning "among people" in English. The word "communication" is expressed with the Latin origin word"commnicare" meaning "to share" . Combining these words we get the word "interpersonal communication" . (Griz and Eğinl of 2011: 49- 50). Many research conducted in Turkey draw attention to the organic relationship between conservatism and religiosity. For instance, according to the results of the two studies published in 1999 and 2006 (Çarkoğlu, Earth, 2006); It is quite evident that those who identify themselves as religious hold off themselves from different viewpoints. (Earth, 2009: 14). This affects communication, and also make people get into contact with those who they find themselves closer. (Earth, 2009: 14). Also it can be said that the conservatives have tendency to live closer to eachother as social structure. For instance, there is an increasingly becoming common perception that secular and conservatives live in the districts of metropolis like Istanbul according to their beliefs. For instance; it is seen that the district of Uskudar is more conservative, while it is

UHIVE

www.uhedergisi.com

Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

Nisan / Mayıs / Haziran – İlkbahar Yaz Dönemi Sayı: 7 Yıl: 2015

International Peer-Reviewed Journal Of Communication And Humanities Research

April / May / June - Spring Summer Issue: 7 Year: 2015

ISSN Print: 2148-3930 / Online: 2148-3965

ID: 140 K: 171

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(MARKA PATENT NO: TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

far from the conservative tendency in Kadikoy or the district of Nisantasi. In the popular sense, it is known that individuals with the conservative world view have difficulty in the context of entertainment. There are some conservatives who want to go to luxurious entertainment centers but they cannot enter due to their worldviews or when they enter they feel themselves uncomfortable. Then, they tend to choose entertainment places closer to them according to their belief. In this context, the same thinking individuals rather than differences in interpersonal relationships and being in the same action seems to be a determining factor. As having different thoughts on different issues can mean the narrowing of the joint space, this may cause individuals to be in limited action on many issues. For instance, it is quite difficult for those who have opposite ideas on entertainment to have fun in the same place. For an individual with conservative thinking it can be quite difficult to have fun in secular tipsy fun environment. After Durkheim asserted that religion and social integration appear together and pointed that laziness in religion leads to anomie solving solidarity ties in society, religion in sociology literature has been assessed as a permanence factor almost for everyone (Tax, 2000: 43). Islam works not only as a religion but also as a tool of social identity. Islam plays an important role in the formation of personality when it works as a community norm regulator. Compared to the West, Islam has many additional ideological functions. Religion in the Turkish social structure has functions such as fulfilling general lines of society, guiding in a normative way, giving ideological and cultural meanings to society, protecting the individuals, and providing social peace in the absence of the secondary groups (Pheasant, 2005: 16). Since 1970s, Islamic groups in Turkey have been quite strengthened both economically and politically. Since 1990s, in Turkey where neoliberal policies have been followed, new class movements have been experienced and a new bourgeois class has risen both from religious and secular segments (Akşit et al., 2012: 54). In the end, as a result of researches conducted; in interpersonal relationships, in friendship choices and in individual behavior it can be concluded that the conservative trends are determining. Every individual would like to feel comfortable in social area where people are close to their thoughts and entertainment choice. Individuals with conservative thought does not want to isolate itself from the entertainment culture but also develop their own conservative form of entertainment against facing the problem of othering.